

ÖMÜRDƏN İZ QALDISA...

Herdən mənə elə gəlir ki, ömrümüzün fesil vaxtı
gələcək, xəzan günü çatacaq ağaclardan qopmuş yar-
paqlar kimi küləklər ağızında sovrulacaq sonu bilinmə-
yen bir uzaqlığa gedəcəyik.

Kim bizi xatırlayacaq? Kim bizi yada salacaq?

O uzaqlıq adlanan məkəndən bir də geri dönmək
yoxdur axı. Və bir də düşünürəm; cisməni geri dönmək
yoxdur, amma ruh kimi, yaddaş kimi geri dönmək
var axı...

Allahverdi Məmmədi adında bir şair olub... Olub
yazdım, ancaq tez də pozmaq istədim. Poza bilmədim.
Yaziya pozu yoxdur axı. Amma pozmasam da, varlığıma,
ruhum bele bir düzündə hakim oldu ki, cismən
var olmaç bir gündə yox olaqdır. Ancaq şairlər, söz
adamları, sənət pərvanələri cisməni yoxluqdan sonra
canlarını sözlərdən qoyub gedirlər. Və sözləri ilə ya-
şaya-yaşa dünyamızı təkrar-təkrar qayıdırılar.

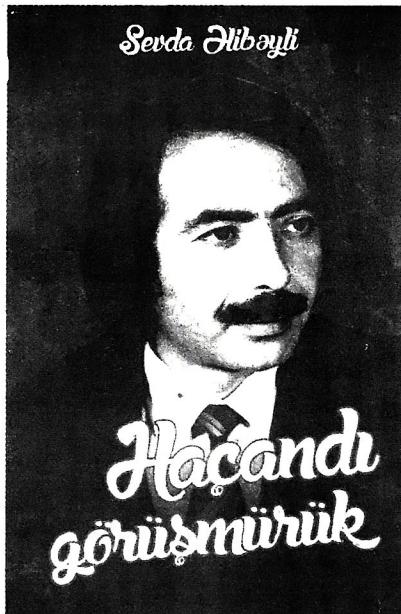
Dörd-beş il bundan əvvəlin səhbətidir. Tanınmış
şair, nüfuzlu şərqsünas, tərcüməçi Hafiz Rüstəm şair
Allahverdi Məmmədi haqqında bir az kədər ovqatı ilə
xatirələr danışırı.

Mənim imzasını mətbuatdan tanıdığını Allahverdi
Məmmədi haqqında. Kiminse nə işe demeyini həmi-
şə maraqla dinləmişəm. Axi imzası ilə hörmət qazanana
həyata şəxsyyəti, təbiəti ilə tərs mütenasib olanı
da az görməmişəm. Amma herə defa kiminse dilindən
Allahverdinin poetik aləmini duyğular, düşüncələr sis-
temini sözündə gördükəcək yadətdəndə böyüklüyü,
ucalığı bir az da üstünlük qazanırı. Allahverdi yazdı-
ğına layiq şəxsiyyət idi.

Məndən dörd yaş böyük olmuşluq onu həm də müasi-
rim kimi, zamanının şairi kimi qavramına mənə yar-
dımçı olurdu. Axi Allahverdiyə həyatını da çox əya-
lat mühiti ilə bağışmışdı. Lərikədə anadan olmuşdu, Lən-
keranda kamala dolmuşdu, Azərbaycan mənəvi mühü-
tində zəka sahibi olan bir sənətkar kimi tanınmışdı.

* * *

Tədqiqatçı, yazıçı-publisist Sevda Əlibeyliinin "Ha-
cəndi görüsmüruk" adlı kitabı Allahverdi Məmmədi-
nin heyat yolu, eləcə de yaradıcılıq yoluна işq sal-
ır. Portret kitabın çoxlu mözüyətləri haqqında daniş-
maq olar. Birçə ona deyirim ki, Sevda Əlibeyli böyük
Şəhəd Vurğunun təbərincə desek "bizdən ayrı düşü-
nlərə bərcumuzdur bù ehtiram" hökmünüt bütün çalar-
larında özünü, həyatını, yaradıcılığını söz sahiblərinin
taleyiñ yazmağa həsr edib.

Ruhən güclü, cismən sağlam portiretin arxasında
dayanan şair ömrünü Sevda Əlibeyli bir doğmaliqla
sözo getirir.

Biz Sevda Əlibeylinin bu kitabında Allahverdi
Məmmədinin şair kimi görürük, publisist kimi görürük.
Ədəbi mənəvi mühitin tanınmış mənəvi siması kimi
görürük. Ən başlıcası yaradıcılığına layiq bir şəxsiyyət
kimi, zengin daxili aləmi olan ziyanlı kimi görürük.

Müəllif Sevda Əlibeyli cəfəsəsliklə şairin heyat
yolunu birer-birən izleyir. Sanki onun ömr yolumun
birecə gününü də itiracılıyından qorxur. Biz sənətkarın
iztirablarını, ağrılarnı, acılarını, eyni zamanda onun
zengin yaradıcılığının rəngarəng aləmini "Hacəndi görüsmüruk" kitabından bir yerde izleyirik. Kitabın so-

mimiyet meziyyətini elə sənətkarın ömrünün son an-
larımözü göz öününe çəkən, elə müəllifin təbərincə desek,
son kadrların ağ-qara rənglərinə baxmaq bos edərdi:
"Ofeлиya xanım birgə ömrün son deqiqələrinə dəqiqlik-
lə elə anır, sanki həmin anların videolentimentin baxıram:

Gündü-gündün orayı. Son 2-3 gün isə itirdiyi bütün
əzələri, üz cıgiləri sanki bərpə olunur, 5-6 il əvvəlki
görkəmənin, aza qala gənclik mösümlüğünə qaydırır.
Yaşlı adamların dediyi kimi, xəsta evi işçiləndiririm...
Dekabrin 17-si... Evdə adam çox idi. Gözləri toran gö-
rürdü. Amma her birimizi tanyırıd. Gäh uzanır, gäh
qalxır, canını qoymağa yer taşpmır. Nitq anlaşılmaz
idi. Tez-tez bu sual verirdi: - "Teləbə oğlan geləmə-
di..." Turalı deyirdi. Tural isə srağagın getmişdi. Qiş
imtahan sesiyası idi. Tezliklə qayıdacağıni heç kos
gözlemirdi.

Artıq yetişmişdi. Ömrün saatları qalırdı. Bilirdik ki,
intizarı Turalı. Tural göləməcon ömrün möhəlli var.

Dəma, heç kəsin gözləmədiyti Tural yoldaymış...

Hərədən ixtiyarsız haldə gözlərini divardakı saatə
zilləyir.

"Ayaqqabıları verin, gedirəm..."

Bu sözlərin vahiməsi bürüyür hamını. Yorgaşın al-
tında ayaqlarını elə götürüb-qoyur, sanki ayaqqabıları-
ni geyinir.

"Çoxändir geyinmirəm, ayaqlarımı sıxır" - güclə
anlaşılan dərəcədə bildirir.

Qapı qefildən açılır, Tural otağı daxil olur. Lap na-
ğıllardakı kimi, heç kəsin gözləmədiyti Tural atasının
intizərəsinə qoymır.

Atasını döşəməyo salınmış xalça üstündəki yorgaş-
dəşkədə üzənni haldə görəndə özünü itirir. Anası, bi-
bisi təsli verir ki, darmxa, her şey yaxşıdır.

Turalın səsini eşitəcək sanki dili açılır. Son günlə-
rindən fərqli olaraq aydın sezilon tərzdə danışır: "Tu-
ral, imtahan verdim? Gedib Aslan Qahremanova (ya-
zıcı-dramaturq Neft və Kimya İnstitutunda Turala dərs
deyirdi) deyərsən ki, atam qalxıb size münəttərləq et-
məye özi geləcək. Get, çörəyin ye..."

Tural getmək istemir. Amirənə ssəslə: "Dedim se-
ne, get çörəyin ye..." - deyir.

Tural anasına alt mərtəbəyə düşür. Aradan 2-3 de-
qiçə keçməsi səssə yuxarı qalxırlar.

Artıq her şey bitmişdi...

(Davamı 6-cı sahifədə)

Kredo

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Dekabrin 17-si axşam saat 12 tama-
ma daşıqlar qalırdı...“ Bəzən, bizzən
ayrı düşənlərin kimliyini onların son
kökündə dəha aydın hemin günlərdə
onun doğmaları üçün, onu sadəcə bir
qohum, ellü kimi tanınanlar üçün görü-
nürdü. Elə bii ki, anıtlar Allahverdi
Məmmədlini hemin günlərdə təzəden
tanyurdular. Sevda Əlibəyli hemin mə-
qamı öxünəxas təsvir üslubu ilə və həm-
də Allahverdi Məmmədi sözünün de-
yeri, güci ilə oxucusuna təzəden qaytar-
ır: “Ərtəsi gün azan sesinə oyandım.
Məscid bizimiz Rəziyyə xalqının evi-
nin ortasındadır.

Deyirlər, man düşən
Bu dəli dərdin
Çarşı soğardır.
Səbərdən o yana
Üstü yaşışla gillənmiş
Od-əcəgi küllənmış
Bir qəbir, bomborq bir qəbir.
Qapını bağlayıb, açıram pəncərəni
Gözümün alma-yaşılına
Yağan yağışa.
Otur pəncərəm önde
Gözündən yağan yağışa
Ağla bacım, moni oxşa...
Pəncərədən o yana məscid,
Azan sesi gelən minara...
Ömrünən son aylarında yazdığı
“Lənkəran mənzərəsi”ndən bu mis-
ralar... Ayaqlarım getməso da, vidalaş-
mağa getmeye məcbur idim.

Soyuq dekabr gündündə, hayata gi-
rendə qapılar taybatay açıq idi. Həyət
adamlı dolduydu. Hüznülü baxışlarını,
göz yaşlarını gizlətməyo çalışın kışılırlar,
ah-nale qoparan qadınlar...

Soyuq qış sohərinin mənzərəsi be-
leydi.

Dekabrin 18-i idi.

Son 3-4 ayda ilk dəfə ağrısız, olas-
sız, dərmənsiz uzuuuun bir gecəni sohər
etmişdi.

Həyətdə qurulan çadır 7 gün, 7 ge-
ce sökülmədi. Azərbaycanın hər yerindən
hüzün möcisi gələnlər vardi. Lənkəran şəhər icra Hakimiyətinin

ÖMÜRĐƏN İZ QALDISA...

başçısı Dilruba Camalova, müavini Ağakərim Şərifov, xalq yazarı Anar, xalq şairi Qabil, Fikret Qoca, Sabir Rüstəmxanlı, “Ədebiyyat/qəzətinin” baş redaktoru Ayaz Vəsfali, Xəlil Rza Ulu-
türkün ömrü-gün yoldaşı Firangiz xanım, saire Rəfiqə Nuray və dəha kimi-
lər hüzün möcisi golib, oglanlarıma, doğmalarına başsağlığı verdilər”. Onun
senetkar taleyəti, şair taleyəti dost taleyin-
den ayrılmazdır. Mənə elə galır ki, sa-
netində kamil olmayan, həc dostluğun-
da kamil ola biləm. Hemin günlər-
də dəstələr Allahverdi Məmmədi üçün
ən samimi etiraflarını edirdilər. Cox
təəssif ki, bezibəri bu etirafa gecikmiş-
di. Xüsusi, onu bir senotkar olaraq za-
manında, vaxtında qavramadıqları üçün.

Hemisə Lənkəranın zengin mühiti
olub. Bu mühitdə sözün deyəri biliñib.
Söznə böyükliyünü qədərində diline
gotirənən hər kəsin etirafı olub. Elə bu
səbəbdən de Lənkərandə Allahverdi
mülliimi nüfuzlu söz sahibi, kəsərlı qə-
ləm sahibi kimi tanyırıdlar. Axi Allah-
verdi həm de yaşadıq dövra, zamana
münasibət bildirməkde açıq sözüñ adam
idi. Bir publisist olaraq yüzündən ağ
qaraq qara kimi vera bildirdi. Sevda
Əlibəyli öz kitabında onun publisist ob-
razını da öz dolğunluğu ilə vera biliñ:
“Allahverdi Məmmədi Lənkəran obədi
mühitində publisist kimi da qələminini s-
nayır. Yerli qəzətde müxtəlif mövzular
da yuzlər dərc olunur. Xalq şairi Balash
Azerogullu “Elə oğul istiyir Vətən”
adlı şeirlər kətibə haqqında “Üşyankar
nağmələr” başlıqlı resenziyasını şair-
publisist Mirhafiz Bahadırda birləşərək
qoşa imza ilə dorc etdirir. “Yeni kətib-
lər” rublikasında yazdıığı yazıları başqa
qəzetlərə dərc etdirir. Zəmin Mahmudovun
“Yaşlı cılgırlı yol” “Məhsul”
(Puskin, indiki Bilsəvər rayonu)
qəzətində dərc olunur. Özünün ilk kita-
bi, - “Ürəymidə açan çiçək” barədə (ki-
tabın adı da belədir) Qəşəm Nəcəfzadə

ürək sözlərini “Qızıl Ulduz” (İmliş) qəzətinin oxucular ilə bölüşür.

Tələbolik illərində da rayon qəzeti-
rile əlaqəsini keşmir. “Çağınş” (Masal-
lı) qəzətində vaxtaşır şeirləri çap olunur.
“Ömür haqqında neğmə” overki
“Məhsul” qəzətində isiq üzü görür və s.
Fakülətin “Jurnalist” qəzətində bedii
yazılırlar da çıxır, publisistik yazılırlar da”.
Hər hansı bir kitab müəllifinin uğuru bi-
rinci onunla ölçülür ki, o özünən adəbi
qəhrəmanını kifayət qədər tanda bilir-
mi. Onun yaxıdları ilə edəbi qəhrəma-
nının taleyi arasında üzurum yoxdur ki...
bu monada Sevda Əlibəylinin sevə-sevə
terənnüm etdiyi Allahverdi Məmmədi
həm yaradıcılı, həm səxsiyyəti ilə hə-
yatı qəhrəmandır, həyatı obrazdır. Sevda
Əlibəylinin “Haçändi görəmürük”
kitabı bir insan taleyi haqqında danışsa
da biz bu taleyi bir şair ömrü kimi qav-
rayırıq. Kitab u ilə kətanı bası ASC-
də çap olunub. Mətbəənin baş direktoru
İqtisadiyyat üzrə felsəfə doktoru, Azor-
baycan və Rusiya Yazarçılar Birliyinin
üyü, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin
üyü Şəddad Cəferovdur.

Mütlif Sevda Əlibəyli kitab nəşr
olunmamışdan əvvəl onu edəbi mühitin
diqqətine vermiş, tanınmış elm və sonet
adamlarının rayından keçirmişdir. Xalq
şairi Fikret Qoca, şair bəlli elmləri dok-
tor professor Paşa Qolbin, yazıçı
Novruz Necəfoğlu, şair Ağamir Cavad,
jurnalistlər İsaq Əmənəlliyev, Mehman
Forzullayev kitabı ictimai müzakirədon
keçirərək müsbət rəy vermişlər.

Bu dünyada 51 il yaşamış şair Al-
lahverdi Məmmədi yazıçı-publisist
Sevda Əlibəylinin “Haçändi görəmürük”
kitabı ilə təzedən günümüze qayı-
dır. Biz bu kitabda onu təzəden gör-
kəmli şair kimi, müasirrimi kimi görə
bilirik. Və bir daha inanrıñ söz adımı
sözü ilə qərinən-qərinəyə təzəden
dünəyimizə qayıdırırdır.

Oli RZA
25.11.2020